

ПРЕДЛОГ СРПСКОЈ АКАДЕМИЈИ ОБРАЗОВАЊА

за избор проф. др Неџиба Прашевића за дописног члана САО

Биографија

Неџиб Прашевић рођен је 22. децембра 1979. године у Кладову, где је завршио основну и средњу школу. Дипломирао је филозофију на Филозофском факултету Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици радом: Аутономија политичког (Аристотел – Макијавели – Карл Шмит). Добитник је награде за изузетно урађен дипломски рад. Докторске студије уписао је на Филозофском факултету Универзитета у Београду где је докторску дисертацију под насловом *Франкфуртов компатибилизам – одговорност и алтернативне могућности*, под менторством проф. др Драга Ђурића, одбранио децембра 2014. године и стекао стручни назив доктора наука – филозофија. По мишљењу комисије, докторска дисертација оцењена је као једна од најбољих дисертација одбрањених на Одељењу за филозофију Филозофског факултета у Београду.

На Филозофском факултету Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, запослен је као сарадник у настави од 2007. године; потом је изабран за асистента (2009), доцента (2015), ванредног професора (2020).

На Филозофском факултету у Косовској Митровици (на групи за филозофију) предаје: *Логик*, *Логик* са теоријом сазнања, *Средњевековну*, *Ренесансну* и *нововековну филозофију* и *Филозофију политике*, а као изборне предмете: *Увод у филозофију религије* и

Реторику; на Високој школи за образовање васпитача у Новом Пазару предаје *Увод у филозофију* и *Филозофију образовања*

Члан је Уређивачког одбора Зборника радова филозофског факултета у Приштини, као и члан Организационог одбора међународног научног скупа *Наука без граница*; члан је Уређивачког одбора међународног тематског зборника *Наука без граница* 1 и 2 и излагач, између осталог, на међународним научним скуповима *Наука без граница* 2017. и 2018. године. Одржао је гостујуће предавање по позиву октобра 2018. године у Центру за хеленске студије у Подгорици. Рецензент је референтних научних часописа и зборника. **Учесник је међународног пројекта Асоцијацији православних учених Руске Федерације. Члан Српског филозофског друштва, Секција за Косово и Метохију.**

Проф. др Неџиб Прашевић објавио је низ радова у најутицајнијим домаћим и иностраним часописима, као и у међународним зборницима, међу којима се посебно истиче **монографија Слободна воља (2019)**. Овде ћемо у најкраћим цртама изложити садржаје неколико његових радова који на најрепрезентативнији начин одражавају поље и широки обим теоријског интересовања проф. др Прашевића.

У докторској дисертацији *Франкфуртов компатибилизам – одговорност и алтернативне могућности* (343 странице, 4 основна поглавља и 27 разрађених подпоглавља) настоји да докаже хипотезу америчког филозофа Харија Франкфурта (Harry Frankfurt, 1929) да његово учење о компатибилизму представља успешну компатибилистичку стратегију којом се доказује да су каузални детерминизам и морална одговорност компатибилни, зато што каузални детерминизам, било да онемогућава постојање алтернатива или пак да конјункцијом чињеница прошлости и природних закона условљава субјектово поступање, још увек не подрива основ на коме се темељи процена моралне одговорности. Детаљном разрадом различитих аргумената и противаргумената који се тичу односа између каузалног детерминизма и одговорности разматра се ова традиционална тема. Изложена разматрања у дисертацији имају врло значајне консеквенце за нека друга

филозофска питања, а пре свега кад је реч о питањима којима се баве етика, филозофија права, као и наука о политици.

У раду „Базични аргумент и примери франкфуртовског типа“, објављеном у часопису *Филозофски годишњак* (2009), др Прашевић испитује на који начин Франкфуртов мисаони експеримент проблематизује важење базичног инкомпатибилистичког аргумента. Будући да Хари Франкфурт није понудио аргумент већ мисаони експеримент кореспонденција се успоставља посредством принципа алтернативних могућности и показује да је традиционална инкомпатибилистичко-компатибилистичка дебата била усредсређена на испитивање друге премисе базичног аргумента, а што је довело до западања у такозвани „дијалектички ћорсокак“, и да се традиционални проблеми успешно могу отклонити увођењем у разматрање Франкфуртовог мисаоног експеримента.

У раду „*Arte dello stato: морална дилема и проблем оправдања*“ објављеном у часопису *Луча* (2011) разматрају се разлози на којима Макијавели заснива интерпретацију моралног статуса *arte dello stato*.

У раду „Косово и Метохија као кључна реч: преседан и прецедент“ (2011) који је изложен на Међународном научном скупу *Косово и Метохија у цивилизацијским токовима 2009. године* и који је објављен у истоименом тематском зборнику настоји се да се путем анализе правне аргументације, која је претходила и уследила након бомбардовања СР Југославије и једностраног проглашења независности Косова и Метохије покаже да је на делу процес конституисања нове логике управе и њој својствене правне формације. Колико год да су ови догађаји представљали кршење међународног права, на основу наведених рационализација јасно се може уочити тренд којим се тежи да се унутар самог поретка међународног права, на челу са УН, да правни легитимитет, чиме долази до формирања прецедената који задобијају својеврсну правну верификацију. Тако се према ауторовом мишљењу бомбардовање и једнострано проглашење независности могу третирати као догађаји који указују на чињеницу конституисања новог међународног правног поретка.

У раду „Неограничена одговорност“ (2018), објављеном у међународном зборнику *Наука без граница*, полази се од увида да две доминантне метафизичке тезе о устројству света, каузално детерминистичка и индетерминистичка, на којима данас инсистирају филозофија и савремена наука, побуђују оправдану дилему када се разматрају у контексту одговора на питање да ли смо ми морално одговорни субјекти у таквом свету? Основни разлог крије се у следећем парадоксу: каузални детерминизам онемогућава моралну одговорност зато што обесмишљава уобичајени појам слободе воље, јер ми не можемо бити одговорни за поступке уколико нас детерминишу услови над којима не поседујемо контролу, али исто тако и индетерминизам обесмишљава моралну одговорност, зато што неусловљени, насумични и непредвидиви претходећи услови не могу обезбедити постојање оне врсте контроле која је потребна како бисмо субјекта сматрали одговорним. Насупрот арбитрарним и једностраним решењима у овом раду је понуђена интерпретација која омогућава превазилажење парадокса и то тако што се показује да од одговора на питање да ли је слободна воља компатибилна са каузалним детерминизмом или индетерминизмом не зависи одговор на питање да ли смо ми морално одговорни или нисмо.

У раду „Значај изузетка“ (2019), објављеном у међународном зборнику *Наука без граница II*, утврђује се да насупрот распрострањеном становишту по коме неурачунљивост искључује одговорност и наводе провокативни примери који показују ограничено важење овог принципа, као и да је граница између урачунљивости и неурачунљивости, нормалног и патолошког, често еластична и нејасна. У раду се путем анализе једног изузетног случаја показује на који начин он провоцира наше разумевање појмова урачунљивости и неурачунљивости, одакле се повлаче консеквенце које одатле следе по појам одговорности, што омогућава да се објасни зашто долази до појаве оваквих случајева.

У обимном тексту „Франкфуртов компатибилизам“ (2011) објављеном у часопису *Филозофске студије*, полазећи од Франкфуртовог мисаоног експеримента, настоји се доказати на који начин је такозвани индетерминистички крак у интерпретацији смисла овог примера нефункционалан, те се на основу тога нуди

интерпретација у прилог тези да се овим мисаоним експериментом може утемељити успешан компатибилистички аргумент.

У раду из области историје идеја под насловом „Од политике до умећа владања“ (2017) проф. Прашевић испитује Макијавелијеву неконвенционалну сложеницу *arte dello stato* коју је употребио познати италијански филозофски мислилац из времена Ренесансе, како би, за разлику од доминантних и уобичајених одређења умећа владања унутар класичне политичке теорије, означио основни предмет властитог истраживања. Анализом интелектуалног и историјског контекста Макијавелијевог времена објашњавају се разлози који су заслужни за увођење новог појма у политичку теорију.

У раду „Аргумент манипулације и компатибилизам франкфуртовског типа“ (2020) објављеном у часопису *Theoria* даје се одговор на тренутно најактуелније питање у метафизици слободне воље, а тиче се тога да ли компатибилистички одређен субјект може бити морално одговоран уколико је жртва манипулације. Брани се противинтуитивна могућност, коју морају прихватити заступници Франкфуртовог компатибилизма, према којој субјект који је жртва манипулације и даље може бити морално одговоран за властите поступке.

У раду „Узроковање и негативне чињенице“ (2022) објављеном у часопису *Филозофска истраживања*, испитује се однос негативних чињеница и узроковања. Питање о одговорности у директној је вези са појмом узроковања, зато што изрицање правних и моралних квалификатива зависи од овог појма. Проблем искрсава када се у причу о узроковању уведу такозване негативне чињенице, јер оне учествују у изградњи исказа којима говоримо о пропуштању, нечињењу и превенцији. Зато је и питање да ли негативне чињенице могу представљати узрок и/или последицу од изузетног значаја. Иако се најчешће негативне чињенице третирају у аналогiji са позитивним чињеницама и подводе под такозвано изворно узроковање, то подвођење је неоправдано, јер су, за разлику од позитивних чињеница, негативне чињенице каузално инертне. Овакав одговор одражава се неповољно на праксу формирања сингуларних исказа о каузалним везама са негативним

чињеницама. Премда, иако је то тако, тиме се не обесмишљава уобичајена пракса формулисања легитимног узрочног објашњења на коме се заснивају искази о пропуштању, нечињењу и превенцији.

У монографији *Слободна воља* (2019) разматрају се савремене теорије из области метафизике слободне воље. Полази се од три кључна догађаја у овој области (појава три важна текста: Стросновог, Франкфуртовог и Инвагеновог), показује се на који су начин ови догађаји скренули класичну дебату на нови колосек чинећи тако продуктиван искорак који је омогућио појаву нових теорија које за предмет имају проблем слободне воље и питања која су са њом у вези. Ова посебно значајна монографија представља прву филозофску студију на српском језику која је у целости посвећена овом проблему.

На основу овог кратког прегледа радова и наставничког деловања проф. др Неџиба Прашевића, Потписници реферата сматрају да се недвосмислено ради о младом, веома успешном и перспективном универзитетском наставнику и научнику који у последње време успешно предаје и филозофију образовања те га препоручује да се проф. др Неџиб Прашевић изабере за дописног члана Српске академије образовања.

Потписници реферата

Редовни члан САО,
проф. др Грозданка Гојков

Редовни члан САО,
проф. др Младен Вилотијевић

Редовни члан САО,
проф. др Милан Узелац

Списак објављених радова:

Prašević, N. M. (2019). *Slobodna volja: uvod u savremene teorije*. Beograd: Srpsko filozofsko društvo. Стр. 197.

Prašević, N. (2009). *Bazični argument i primeri frankfurtovskog tipa*. *Filozofski godišnjak*, 22, str. 195 – 222.

Прашевић, Н. (2010). *Косово и Метохија као кључна реч – преседан и прецедент, Косово и метохија у цивилизацијским токовима*. *Међународни тематски зборник*, књига 5, Филозофски факултет, Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, стр. 465 – 477.

Прашевић, Н. М. (2011). *Arte dello stato: морална дилема и проблем оправдања*, *Луча. Часопис за филозофију и теорију културе и друштва*, XXV-1/4, стр. 33 – 48.

Прашевић, Н. М. (2012). „О методама истраживања политичких партија. Проф. др Урош Шуваковић, *Методолошке студије о питањима социолошког проучавања политичких партија*“, *Српска политичка мисао*, XIX (3), ,стр. 372 – 381.

Prašević, N. (2016). *The Ways of Byzantine Philosophy*, ed. by M.Knežević, Alhambra, California:Sebastian Press 2015, u: *Filozofija i društvo*, 27/1.

Prašević, N. (2016). *Frankfurtov kompatibilizam, Filozofske studije*, Srpsko filozofsko društvo, vol. 1, no. 32, str. 57 – 105.

Prašević, N. (2017). *Od politike do umeća vladanja, Theoria*, vol. 60, no. 2, str. 145 – 173.

Прашевић, Н. (2018). *Неограничена одговорност*, У: *Наука без граница, 2: Увиди и изазови*, Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, стр. 71 – 93.

Прашевић, Н. М. (2019). *Значај изузетка*. У: *Наука без граница II, 2: Одјеци*. Филозофски факултет Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, стр. 35 – 49.

Prašević, N. M. (2020). *Argument manipulacije i kompatibilizam frankfurtovskog tipa*. *Theoria*, vol. 63, no. 1, str. 57 – 73.

Prašević, N. M. (2022). *Uzrokovanje i negativne činjenice*. *Filozofska istraživanja*, vol. 42, no. 3 (u štampi)

Прашевић, Н. (2023). *Макијавели о нужности и оправдању*, *Годишњак Српске академије образовања у Београду*, стр. 15 (у штампи)